

KUKÁTKO 4

XX. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2001

RYCHLÉ ŠÍPY NIKOHO NEURÁŽEJÍ

Ihned po famózním potlesku pro představení Rychlé šípy aneb Hlídká malého skauta Slováckého divadla Uherské Hradiště jsme s pokoutně, na papír napsanými otázkami vyrazili za režisérem představení Robertem Bellanem a ptali se.

Chodil jste do skauta, pionýra, či něčeho podobného?

Já jsem chodil do skautu, nebo vlastně pionýra, protože skaut byl zakázaný, ale vedoucí byli duši skauti a vedli ho tak, že to byl sice pionýrský oddíl, ale skautský. Byl to horolezecko-vodácký oddíl "Strážci lesů". Já jsem byl v družině Bobrů a jmenoval jsem se Hraboš. Když jsem byl na první výpravě, šli jsme do lesa a já vzal každou kravinu, co jsem viděl, nějakou patronu, nebo něco jiného. Zůstalo mi to dodnes. Mám koníčka, věnuji se starožitnostem a staré krámy mě zajímají, takže proto jsem Hraboš.

Proč jste zvolil zrovna Rychlé šípy?

Protože jsme dělali na malé scéně takové divadlo parodie, které reflektovalo představení z velkých scén. Když se hrála třeba Dáma s kaméliemi, tak jsme udělali Dámu s Camelkama, když se dělal Šumař na svatbě, dělali jsme Rumaře na stavbě atd. Vždycky parodie pro pobavení známých, ale už to postupně přerůstalo v popularitu. Řekli jsme si, že by bylo škoda nevyužitého potenciálu, hereckého i tvůrčího, takže bychom měli dělat normální představení, které se normálně hraje. Divadlo nám dalo svolení a my hledali nějaký titul, který všichni znají, který by se dobře parodoval, ke kterému mám vztah, a napadly mě Rychlé Šípy. Rok jsem je pouze nosil v hlavě. Potom jsem náhodou mluvil s dramaturgyní a ona říká: "Nechtěl bys dělat třeba Rychlé šípy?"

Představení bylo evidentně inspirované více comicsem, než knihou...

Knihou nebylo inspirované vůbec. Šlo o to přenést co nejuvěrnější obraz toho comicsu, aby měl divák při sledování dojem, že ho čte. Jsou zachována určitá aranžmá, která jsou v té knize, např. jak jsou na kašně, nebo některá štronzka jsou vyloženě opsaná z okének, aby ta věrohodnost bylo co největší. Chtěli jsme, aby to byla sranda, ale zároveň aby to nevypadalo, že si z toho děláme legraci. Chtěli jsme spíše laskavou

komedii. Zatím jsme se ještě nesetkali, že by to někomu vadilo. Viděli to skauti, jeptišky a nikdo se neurazil. Ze začátku bylo těžké uhlídat, kde je míra, kdy je to ještě sranda a kdy už si z toho utahujeme.

V jistých situacích bylo znát, že sami herci improvizují, nebo, že je i samotná situace zaskočila...

To je všechno nacvičené! Oni se na jevišti vyblbnou, ale všechno to jsou připravené věci a i odbourání, které mají probíhat pravidelně, ale musí se udělat, aby to divák nepoznal a aby měl pocit, že je u něčeho, co teď vzniklo. Jakmile by situace byly nacvičené, divák to hned pozná. Když nereaguje, jdou od toho. Když cítí, že se divák chytá, zkusí to. Je to vysoké herectví. Každý nedokáže udělat situaci stejně stokrát, aby vypadala pokaždé spontánní. Já říkám, že pokud to tak udělají a divák

má pocit, že to teď vzniklo, klidně at' pokračují. Divák má pocit, že je u něčeho, co nikdo jiný ještě neviděl. Někdy s tím máme problémy.

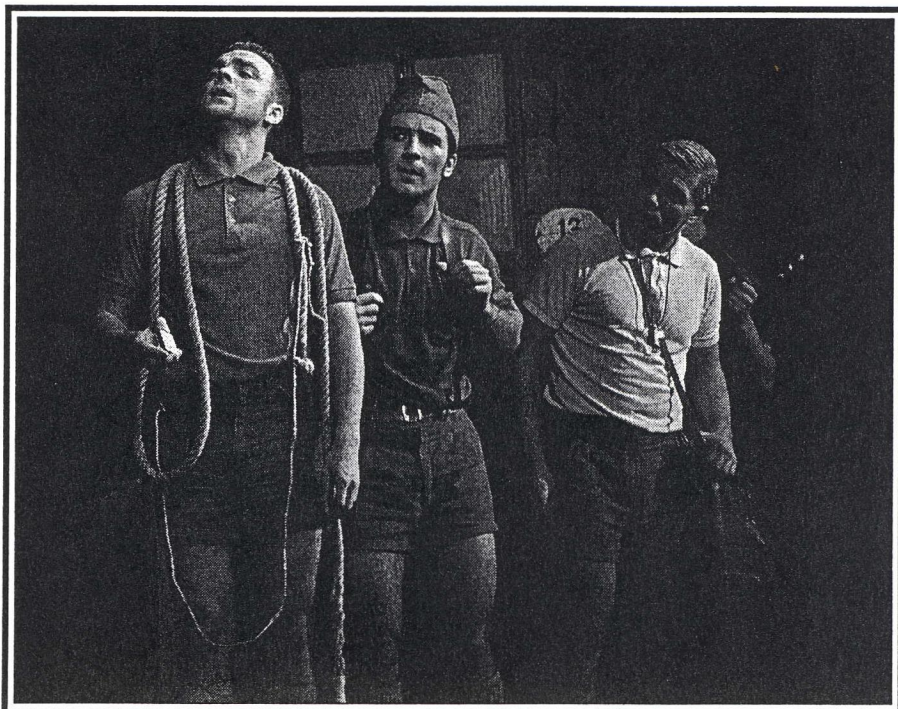
A na Popelce vám ty situace vyšly? Bylo publikum dobré?

Publikum bylo výborné a tím to měli herci na jednu stranu jednodušší, protože získání diváka bylo jasné hned jak vylezli na scénu. Jenom ze začátku byli moc rychlí, divák to sice nepoznal, ale já, když představení znám jsem poznal, že některé scény dělají rychle, nebo že třeba více křičí, ale v rámci situace.

Hlavní představitele jste sháněl v souboru typově?

Představa vznikla zároveň s tím, že se představení nedá dělat bez typů, které jsou. To je obrovská devíza, že zrovna v tu chvíli se v divadle našlo tolik lidí - Bratrstvo a Šípy, dohromady osm kluků - kteří jsou naprosto typově přesní, že se akorát hodí. To bylo super.

Adam Doležal, Tomáš Lisý

Rychlé šípy na výpravě za dobrodružstvím.

Foto Jan Švácha

INSPIRACE

Loutkářský soubor DNO z Hradce Králové mohl posloužit vnímavostí a citlivostí ve vztahu ke zvolené látce, a to jak v drobničce Báj - báj, tak především v reflexi slavného Cyrana. Přesně vyhmátnuté klíčové body hry, které sdělily beze zbytku nejen vnější příběh, ale i jeho vnitřní lidskou obsažnost, myslitelně nejjednoduššími prostředky představovaly něco, co by se dalo nazvat poezií divadla.

Divadlo V Dlouhé přivezlo své představení Jak jsem se ztratil, inscenaci vybavenou ve všech složkách svrchovanou profesionalitou. To, co tu může být inspirací pro tvořivé amatéry, je nutné hledat v základech. Vztah tvůrců ke zvolené látce je velmi osobní, vřelý a prožitý. Je důsledně zachován onen úhel pohledu na svět, jak ho nasměrovala literární předloha Ludvíka Aškenazyho: Dětské oči. Inspirativní může být také důslednost a citlivost, s jakou je poetika literární předlohy přenesena do scénických obrazů. I fantazie, s níž jsou

rozehrány - přesněji rozžity - situace, které literární předloha nabízí, jsou rozvinuty velice bohatě, přitom podány s kázní řádu poetiky literaturou nastolenou. I detailní propracovanost, promyšlenost každého detailu, přesná práce s rytmem a rytmickými střihy. Díky této propracovanosti může se pak uvolnit herecká hravost a lehkost, prostota a autenticita.

Rychlé špy aneb Hlídkka malého skauta Slováckého divadla z Uherského Hradiště čerpají svou divadelnost z opačného konce, ale v základě se v něčem shodují. I tady si můžeme všimnout osobitého vztahu ke zpracovávané látce. Návrat do klukovských let k těm Foglarovým „správným“ hochům je podán se zalíbením, bez sentimentality, s humorným nadhledem. Tento nadhled není shazovačný, naopak partu kluků přibližuje dnešnímu diváku mnohem víc, než kdyby byla pojednána vážně. Celá inscenace je stylizována do podoby komiksu. Nese se tedy důsledně v ostré

znamená doslova vdechnutí, rozhýbání, impuls pohybu představivosti.

stylizaci, která je naprosto důsledně dodržena ve všech složkách. Je to možné také proto, že divadlo má k dispozici pohybově velmi nadané herce, kteří dokáží hrát důsledně „přes tělo“, sdělovat významy a potřebné změny rytmu pohybem, gestem vysoce stylizovaným, které přitom nepřesahuje míru reality. Nemůžeme ovšem přitom přehlédnout, že tato ostrá stylizace „přes tělo“ se u některých postav pohybujících se mimo partu jaksi vnitřně vyprazdňuje a stává se křečovitou karikaturou. Je to malé varování, že s vyhraněnou stylizací je třeba nakládat opatrně.

Všechny tři inscenace různým způsobem názorně demonstrovaly to hlavní, co se jako červená nit táhlo hodnotícími diskusemi soutěžních představení. Myšlenku, smysl divadelního díla jakéhokoliv nelze vyjádřit pasívní, i když třeba zdánlivě pravděpodobnou reprodukcí textu. Neexistuje, dokud není ztvárněn do scénického obrazu konkrétního, zřetelného, celistvého jevištního tvaru.

Alena Urbanová

POPELKA

Divadelní spolek Karel Čapek z Děčína přivezl na přehlídku inscenaci klasické pohádky a to „klasické“ platí v mnoha směrech.

Předně je nutné konstatovat, že pro mnohé z nás (a nejvíce asi pro děti) bylo radostí vidět K O N E Č N Ě inscenaci klasické pohádky v té podobě, jak ji všichni známe, to znamená bez variací, v s u v e k , n á s i l n ý c h

aktualizací, či účelových úprav. Myslím, že to je také důvodem téměř bezvýhradného přijetí, kterého se inscenace dočkala od dětské publika.

Inscenace má ale také své problémy. Je to především text poplatný době, ve které vznikl a záměrně napsaný tak, aby upozadil všechno magické, kouzelné a nadpřirozené a naopak všechno převedl do civilní, až „kuchyňské“ poetiky. Díky tomu je nám Popelka nabídnuta už od začátku jako sirotek, bez zřetelně traktovaného důvodu podřízený zlé maceše a dvěma nevlastním sestrám, který ale jen velmi nevýrazně projevuje své vlastnosti, pro které nakonec dojde ke štěstí, mimo jiné i vztah k tomu prvnímu

ze světa kouzel a magie, s čím se v pohádce setká - k holoubkům.

Ti jsou zde jen využití a vytrídění popela a hrachu jejich úloha i existence v pohádce končí.

Také Popelčin otec je zde vykládán jinak, než bývá zvykem. Je to právě on, kdo je spojencem Popelky proti maceše a jejím dcerám. Popelka rozlouskne tři oříšky, s pomocí otce odjede na ples a s princem se do sebe

zamilují a je to ale paradoxně otec, resp. slib, který mu Popelka dala, který způsobí, že Popelka prince v tu nejnevhodnější chvíli opouští a vydává se domů. Otec vše nakonec napraví, když prince, hledajícího podle střevíčku zmizelou dívku, navede „na stopu“, vedoucí do jejich stavení. No jo, ale ono by to přeci v duchu této zcivlněné poetiky šlo vyřešit daleko jednodušeji! Otec, který na jiném místě hry prokázal, že proti maceše není tak úplně bezbranný, mohl jen důsledněji prosazovat zájmy své dcery a prosadit je i maceše navzdory a nebylo by o čem hrát. V tomto smyslu fungují magické prvky pohádky, zavazující Popelku k návratu domů daleko přesněji. Inscenátoři zvolili divadelní poetiku, která odpovídá textu.

Klasický střih kulís a kostýmů na jedné straně nabízí dětem jistou iluzivní podívanou, na druhé straně ale vyžaduje důslednost, se kterou se tentokrát i díky omezeným možnostem souboru, inscenátoři zcela nevyrovnali.

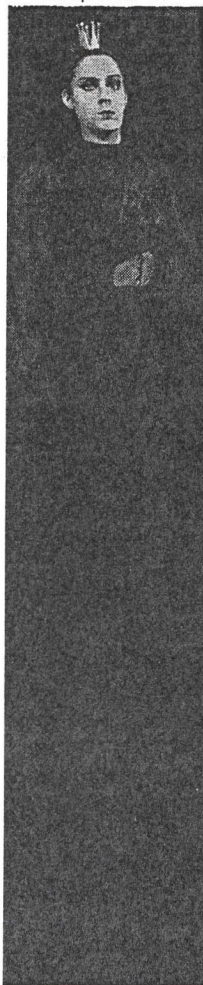
Domnívám se, že to byl také nepříliš šťastně napsaný text, který způsobil, že dominantními sekvencemi inscenace se nakonec staly scény týrání Popelky nevlastními dcerami a macešou a scény vzájemného trumfování uchazeček o princovu ruku na plesu, než situace sblížení prince s Popelkou a ono klasické pohádkové vítězství dobra nad zlem.

Miroslav Slavík

ŠÍPKOVÁ RŮŽENKA

Počátkem všeho dění na jevišti je text jako východiško, o čem, proč a jak. Tvar je tedy obrazem nebo zobrazením předlohy. Tato inscenace měla snahu propojit známé motivy do nového tvaru a lze soudit, že měla stvořit i nové téma. Nedá se nic dělat, ale je nutno poukázat na věci začaté a nedokončené, přičemž je zřejmé, že je zde připraveno silné nosné téma, které z neznámých důvodů nebylo ukončeno nebo využito. Jestliže přijmete soubor sudiček, nadpřirozených bytostí či principu světlého a tmavého v člověku i ve světě, pak by toto mělo být důsledné. Tento soubor by měl přes svět lidí odhalovat svá proč. Takže kromě podívané by mohla či měla vyplynout i filozofická rovina, proč se v nás černé sváří s bílým a proč celý život usilujeme o rovnováhu. Jestliže nadpřirozené bytosti používají svět lidí, bereme za zřejmé, že lidé nejsou figurky, ale této manipulaci se brání, neboť mají své sny a své důvody, proč některé skutky učiní a některé ne. Pokud k tomuto dochází, pak nadpřirozené bytosti, aby dosáhly svého, musí na sebe občas vzít podobu lidí. Ba tím, že vstoupí do existujících postav anebo se samy jistými lidmi-postavami stávají. V tu chvíli je zřejmé - na jevišti by mělo být zřejmé - že tím ztrácí část svých nadpřirozených schopností a nabývají schopností resp. slabostí lidského druhu. Jak samy o sobě tak i v postavách lidí, do nichž vstoupili, pokračují ve svém střetu světa se tmou a svým jednotlivým zástupcům (hrdinům) staví do cesty zkoušky a překážky. Nejlepší pak je, když dobro i zlo, černá i bílá stránka, se sváří v jedné postavě, v jednom hrdinovi tak, jak tomu bylo v Šípkové Růžence naznačeno v postavě prince Martina. Při

Růženkou vydal. Fungovaly ale okamžiky, kdy zlá sudička v těžké zkoušce boje s Drakem se snažila našeptat Martinovi, tj. vsadit mu do srdce, slabost a snahu zanechat marného zápasu. Škoda jen, že toto našeptávání bylo oslabeno tím, že bylo dříve již vícekrát anotováno. Otázkou též je situace, v níž Martin prokáže velmi pregnantně svůj rozum a cit při řešení slavníka zavřeného v kleci, ale je zcela nepředpokládaně odměněn housličkami. Pokud má být pocestný dobrá sudička, pak jsou housličky v pořádku, ale v nepořádku je, že se to nedozvíme. Pokud tomu tak není, je tato odměna na pováženou. Housličky samy umožní Martinovi jednak nalezení cesty, jednak v řešení situace s

hospodským (připoutání na židli) a situaci v souboje s Drakem. Bylo by dobré, aby to, že Martin přijde na řešení přes housličky bylo sděleno jako proces, k němuž dospěl, a ne jako výsledek procesu či nápad.

Suma

sumárum hra začíná velmi silně až s mýtickým oslovením, aby se v následné situaci proměnila ve zcela nesrozumitelné pobíhání v tzv. ondulaci vzduchu, která končí usnutím Šípkové Růžinky. Místo toho by bylo vhodné ustavit pro příběh i pro diváky princeznu jako osobnost, abychom věděli a pochopili, proč si ji Martin zvolil, proč kvůli ní podstupuje cestu a zkoušky, proč je to žena, se kterou chce žít. S tím samozřejmě souvisí i scéna v obrazárně,

kdy Martinovo váhání nad tím, zda se má či nemá ženit, je přehlušeno tím, že nalezne v portrétu Princezny Růžinky krásu a především výzvu hodnou hrdiny, neboť jestliže krásu je uvězněna a dopředu všemi opuštěna a odsouzena k zániku, tak čisté srdce a odvaha nemohou takovou výzvu opomenout. A to je i okamžik, kdy se začínáme s hrdinou plně identifikovat a jdeme s ním jeho cestou a zkouškami. Protože text má motivy k sobě zatím volně přiřazené a ne zcela propojené, a významově neutříděné a nevystavěné do oblouku, je text i realizace povytce útržkovitý, umluvený a vysvětlující. Prostě místo jednání získáváme informaci. Ve výsledku pak postava Martina vstupuje do jednotlivých situací jako do předem připravených obrázků, tu více, tu méně povedených. S tím souvisí i princip písní, jejich funkce a jejich smysl pro příběh sám. Jistě chápeme, že melodičnost a rytmičnost má vytvořit atmosféru pro malého diváka. Takže snad méně efektů, ale více tématu by této inscenaci zásadně prospělo. Na druhou stranu je zřejmé, že scénografie přes mnohé nedostatky funguje promyšleně, především při proměně zlé sudičky v člověka, kdy na sobě vždy nese část znaku původní postavy. Tady je evidentní divadelní myšlení. Toto „hodnocení“ je spíše povídání o tom, co mohlo být, co bylo načaté, ale neuskutečnilo se. Dále víme, že Tomáš Kraucher s Divadélkem Na Peróně patří k těm souborům, které směřují k divákovi a jsou ochotny samy na sobě pracovat ku prospěchu věci. Jestliže je evidentní, že jsou zde herecké dispozice i režijní, bude tedy nutné se zaměřit na stránku nejen dramaturgickou, ale dramatickou ve smyslu psaní si příběhů přímo na tělo.

Na základě Šípkové Růžinky velmi zjednodušené pozastavení o tom, proč pohádky čteme a hrajeme. Pohádky jsou archetypy bytí a existence. Poskytují etické vzorce chování a jednání, ukazují postoje k životu, které nejsou egoistické, ale vespolečné, pohádky jsou ve své podstatě přítakání k životu. Rušit tyto archetypy, rozměšňovat je pravděpodobnostními reáliemi znamená rušit základnu lidské existence. Vždyť děti přes pohádky dostávají tyto etické vzorce do krve a my dospělí si je v životě opakujeme v okamžiku, kdy máme vlastní děti (jejich zrozením jsme životu přítakali) a pak ještě jednou když máme vnoučata, kromě těch z nás, kteří si v nich čítáme třeba i po celý život. A právě pro archetypy jednání děti vyžadují přesnost v opakování známého a to pro získání vnitřní jistoty a jistoty bytí v našem světě dospělých a též proto, že si chtějí ono etické, co je v pohádkách oslovuje, vryt do paměti. Proto mají často daleko větší divácký úspěch inscenace divadelně nedotažené, nenápadité, šaržovitě, jestliže dodržují známé schéma, na něž se děti mohou upnout, takže je získaná jistota provede i houštím divadelní nezajímavosti.

Vladimír Zajíc

LETOŠNÍ POPELKA POMALU KONČÍ

... a tudíž je čas přemýšlet o té příští. A tedy také o tom, co zachovat, protože to funguje, a co udělat jinak, aby to fungovalo ještě lépe. Jinými slovy, aby si všichni odvezli pro další práci i pro sebe co nejvíc. Půjdu rovnou k věci. Tou věcí je hodnocení poroty.

V krásně vyzdobeném sále je nešťastně uspořádán prostor tak, že poněkud připomíná soudní síň. A celá struktura hodnocení jí při troše černé nadsázky připomíná též. Obžaloba, svědci, obhájba. Všichni, kdo sem jezdí déle (a to včetně lektorů) říkají, že to tak tady je vždycky, už léta... Hmm, možná je ten pravý čas na změnu.

Jako vedoucí hrajícího souboru mi v tomto modelu hodnocení chybí jedna důležitá věc. Možnost DIALOGU. A to dialogu v pravém slova smyslu, tedy dialogu, kdy slovy klasika "ovlivňuji a dávám se ovlivnit."

Skutečně málokdy se mi stane, aby se nad mým představeníčkem sešlo tolik talentovaných a zkušených odborníků, specialistů, kteří by mi určitě mohli pomoci nacházet odpovědi na otázky, na které já sama momentálně odpovědět neumím. Ale při současné struktuře hodnocení zcela chybí prostor na to, aby se soubor mohl zeptat na věci, ve kterých tápe. Protože členové poroty neznají dotyčný soubor, a tedy samozřejmě nemohou vědět, co má za otázky, pochybnosti, kam potřebuje nasměrovat atd. A to bez ohledu na to, že bezesporu pracují velice soustředěně a svědomitě.

Tak ti Popelko přeji do příštího ročníku místo hodnocení porotou dialog s lektorským sborem.

Zlom vaz!

Radka Svobodová
DS Vavřinec Praha

UCHO

Šípková Růženka

- * Ten drak byl pěkný.
- * Mě se líbil ten princ.
- * Proč ne?

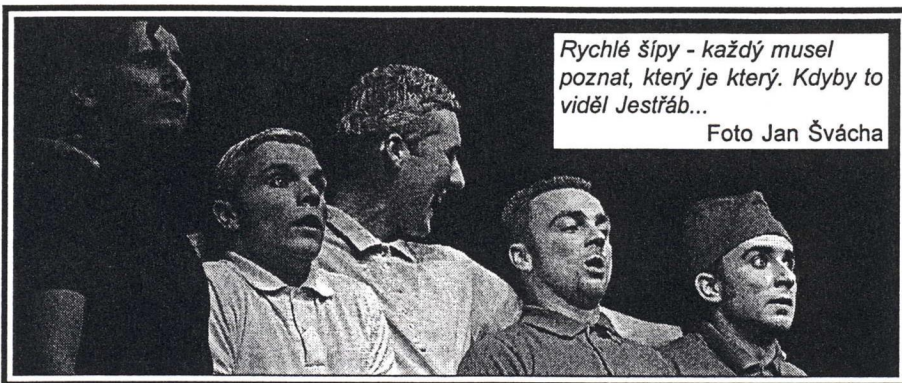
Popelka

- * To nebylo špatný.
- * Pěkný kostýmy.
- * Ukázka vesnického divadla.

Rychlé šípy aneb Hlídká malého skauta

- * To bylo hustý.
- * Ten Hojer je jako z comicsu.
- * Smál jsem se, až mě rozbolelo břicho.

-ad-

Rychlé šípy - každý musel poznat, který je který. Kdyby to viděl Jestřáb...

Foto Jan Švácha

AMATÉRSKÁ SCÉNA DO KAŽDÉ DIVADELNÍ RODINY ANEB PROMĚNY ČASOPISU A JEHO BUDOUCNOST

V době, kdy celostátní klíčová média, jakými jsou televize, rozhlas či celostátní deníky, příliš (a někdy vůbec) neslyší na publikování amatérského divadelního dění, je Amatérská scéna spolu s přílohou d' ARTAMAN v současnosti jediným celistvějším prostředkem - kanálem informací. Navíc je prostředníkem pro zveřejňování divadelních her, které by jinak jen těžko spatřily světlo světa v tištěné podobě. Ostatně, mnoho jiných příležitostí ke zveřejnění textů bohužel není.

V polovině devadesátých let změnila Amatérská scéna vydavatele a bylo zázrakem, že se nějakého vůbec podařilo získat (IPOS - ARTAMA). Začali jsme za skrovných podmínek, ty se časem podařilo zlepšit. Od bývalé redakce jsme časopis převzali se 134 předplatiteli, dnes jich je bezmála šest stovek. To se podařilo zejména proto, že jsme změnili jeho obsah. Z víceméně před odborného časopisu, který psal o amatérech čím díl tím míň, jsme jej proměnili v časopis organizující divadelní dění, poskytující informace a odborný servis.

Mým přáním a snahou je to, aby čtenáři, kteří před lety na časopis zanevěřili, neboť jim nic neříkal, nahlédli do jeho dnešního obsahu. Tím byl zjistili, že je dnes o něčem jiném, a věřím, že by o něj obnovili zájem. Myslíme, že by neměl chybět - obrazně řečeno - v žádné divadelní rodině, souboru.

CENY A UPOMÍNKOVÉ PŘEDMĚTY VĚNOVALY

Referát regionálního rozvoje – Oddělení kultury Okresního úřadu Rakovník, Městský úřad Rakovník, Raport Rakovník, Klára Květiny Rakovník, RAJA, spol. s r.o., Rakovník, Potraviny U Lutovských, Domov SPMP Ráček Rakovník.

Šest stovek předplatitelů zatím neodpovídá počtu divadelních rodin v České republice. Mimo jiné jde i o to, že by počet předplatitelů, korespondující například s počtem souborů (bude jich cca tisíc), byl podstatným argumentem pro to, aby se nezačalo šetřit na nesprávném místě a znovu neuvažovalo o jeho zrušení.

Milan Stotzer

Nedělní chvilka poesie Vítka Herziny

OPONA

*Z vysokých pater nebe
Opona ze železa
Minutu za minutou
Na naše hlavy klesá*

*A točny otáčí se
Až člověk z toho zvrací
Do naha vysvlečený
V groteskní dekoraci*

*Kdo bydlí v provazišti
Koho to tolik baví
Když s chutí z třetí lávky
Plive na naše hlavy*

*Jak kámen uvázané
Na krku všechny strasti
Skáče do propadla
Tak jako do propasti*

*Opona ze železa
Pomalů už nás drtí
A každé představení
Ke konci páchne smrtí*

KUKÁTKO číslo 4 vydalo oddělení Kulturní centrum dne 11. listopadu 2001.

Redakční kolektiv: Jan Švácha, Tomáš Lisý, Adam Doležal a Anina Rollová.

Foto a sazba kancelář U Lídy.

ELSEREMO
ELSEREMO a.s.
Divize TA Újezd u Brna

RAPORT
Nejčtenější týdeník okresu

KVĚTINY
KLÁRA
RAKOVNÍK

